

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

5. Mechanica artificia qua[m] vtilia ad fidem introduc.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

bus Pantoia, cum præstantissimi negotij successum mathematicis Regij misere corruerunt, Regem perinde libello supplici adeunt, ut si opus ipsimet iam per se absoluisent, quod nostri solum inchoarant; nec erubuit cupiditas impudens Calendarij velut emendati, pro quo nec dignum mouerant præmia poscere honores & quæstus immodicos, & astronomicæ organa, & alia impudentiæ tam audacis ut perætus Rex petitionum insolentiam Calendarij, cogitationem profus abiecerit sic illæ de Calendario indice restitutæ non temerariæ expectationes, in fumum abiere. Ergo Sabbatinus habitatione palatij imita, & ædis sacra sepulchro Ricci proxima, excogitauit aliud quod persuaderet Sinis, nostrorum nemini defore vnquam in publici bonum illas artes, & propensissimas voluntates quas in Riccio adamarant. Moltus est machinam allendendis ab imo profundi cuiuslibet in sublime aquis, & transfundi gradatim in vasa, alia aliis altiora, quod apud nos vulgare & obutum, illic nouum, inuisum, incomprehensum, vniuersum. Fotas Pechinua exciuit ad spectaculi admirationem, tribunalium Præsides, & Collegas, Taolios, Colios, regni Administratos, Principes Eunuchorum; primò tamen ingressu reuerentiæ humilis officia debita S. Iluatois imagini exsoluebant cuius titulo inscripta fuerat ædes sacra; tunc Præsides Rituum, Tienciutam vocauit, hoc est *Templum Domini caeli*, mansitque loco nomen. Vnus cognatione Regis & grauitate prudentiæ illustris, inspecta operis machinatione, Patres Scingin, & omninò Scingin appellauit quod homines sanctos, & planè diuinos significat, beneficiariæ scilicet in publicum natos, sed castæ, ac nobili, & ab suo quouis priuato commodo alienæ; procul ab auaro Bonziorum quæritu, & sordibus, qui nisi immensis pretiis nihil docent; exacturi omninò ab Rege templum in qualibet maiorum vrbium, si quid Patrum labori simile inuenissent; hinc idem nostros & arcta necessitudine, & salutaribus consiliis dignatus est ad firmandas illorum in regno sedes. Ad hanc aula tam prona erga nos gratiam, & communia omnium studia, exiliebatur gaudio Doctores Paulus, in re Christi agenda nostris haudquaquam inferior, ventitabat ad eos stupens liberis in regno ipsaque illius vitalia eorum stationes, reclamantibus perpetuo ex Cantonensi tractatu Mandarinis contra Lusitanorum incrementa, & Extremos quos in regno passim, & regni visceribus alerent; inde fieri negabat potuisse nisi diuinitus, ut iis mechanicis peregrinis tentarent & promerentur omnium fauorem, suadebatque Sabbatino, ut eorum artem scripto libro proelis committeret; librum ex vernaculo, Sinensi in aula nobilem traduxit, & elegantem ornate illum proœmio voluit Præfectus regiæ admonitionis, quemque multis optantibus cum locus non esset, suis saltem laudari adscriptis nominibus tum se, tum librum voluere, nullum tamen ex iis quibus licuit locum dare, tantum fuit quanti proœmium celebratissimi Mandarinum, qui tam magnificè in laudes excelsit legis à Patribus traditæ, nihil ut posset vberius

1.
Mechanica
artificia quæ
vtilia ad fi-
dem intro-
duc.

à Christiano expectari; ad utilitates verò sperandas ex machinis, quarum artificia edebat liber, addebat sufficere, quod ipse Pechino festinaret abire, ut occuparetur meritum importati primùm in suam Prouinciam Chiansiensem illarum inuenti, vsùque per eam latissimè frequentandi. Pro illo item quo prae nobis Sinæ publici commodi priuatim honore ac studio tanguntur, non pauci argentum gratuitum sculpturis characterum, figuris, & reliquis vulgandi libri sumptibus sufficere. Absolutum opus Sabbatinus primariis quibusque Magistratum obtulit, etiam Colais, qui profecuti sunt auctorem muneris, & munus honoribus, supra omnem morem eximii.

Postremò Præfectus Regionis Pechino subiectæ, eiusmodi machinis duabus Patris dono acceptis, omnes iuris sui Pagorum & urbium Præfectos ad festam acciuit gratulationem; machinas geminas cultu sublimes magnifico equis imposuit, & numerofo comitantium ordine inter vexilla, & tympana sonosque tiliarum, circumuehi iussit per frequentissima ciuitatis, dignas videlicet omnium admiratione; mandauit præterea similes nonaginta sibi fabricari, quas dono in vrbes alias mitteret, edita denique lucubratione illas mirificè illustrauit, qua inter cætera, prædicabat regnum, cælo debere plurimum, quod Patres sibi à magno Occidente misisset ditaturos inuentis, & commodis Sinas, ingeniorum suorum præstantia, fulciebatur his in aula prædidi Patrum sedes, nutans identidem validèque concessa, prædicato, nec sat vnquam purgato Externi nomine velut hostis, & Lusitanorum exploratoris. Quare aduertit religiosè Doctòr Paulus & cum eo nostri Deum nobis subindè has occasiones subicere, fouendæ populi, & Magistratum gratiæ Regisque ipsius, ut pauò post etiam contigit. Cùm ex Eunuchis fauore apud eum pollens, mentem illi iniecit habendi quatuor mundi partes tabulis totidem seiunctas grandibus adscriptis quæcumque ad eas attinerent delectabilibus & scito curiosis. Illas Pantoia ex magisterio Ricci deussit, suisque ad certam amussis cosmographæ descriptionem gradibus, & regionibus absolutis. Præterque proprias, & historicas appendices, etiam politicas adiecit, fusiores tamen de Christi aduentu, animorum immortalitate, æternam beatam, æternam miseram; Christiano cultu, eique addictis magna sua gloria Regibus, & nationibus; de Monarchiæ demùm Ecclesiasticæ splendore, quæ Doctòr Paulus accurato labore ad dignitatem argumenti stylo nobili exposuit, Frater Niua Iacopus, auti, & colorem luce varia vbique & vndique elegantissimè decorauit. Et eò denique euasit prima operis perfecti species ut eam suspicerent cum incredibili gaudio Eunuchi, & duos nostrorum, eius artifices, præter quam soleat fastuosissima indoles omni beneuolæ comitatis significatione afficerent; Rex eò sic delectatus est, ut eum cupido cepit, vberioris historiæ, quæ quicquid vsquam est cognitu iucundum, & vtile narando perstringeret.

6.
Geog. tabulis
quatuor, Rex
diuina docetur.

Succurrit